

EWALUACJA PROW 2014-2020, PS WPR I WSPARCIE ANALITYCZNE Z ZAKRESU WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ

Jerzy Kopiński

Puławy, 17 grudnia 2024

Prezentacja prac z zakresu merytorycznego realizowanych w 2024 roku w ramach DC 5.0 pt. „Ewaluacja PROW 2014-2020, PS WPR i wsparcie analityczne z zakresu Wspólnej Polityki Rolnej”

Koordynator dotacji celowej (DC 2024) IUNG-PIB:
prof. dr hab. Mariusz Matyka, prof. dr hab. Jarosław Stalenga

Kierownik zadania 5.0 (DC):
dr hab. Jerzy Kopiński

Zakłady naukowe i Działy w IUNG-PIB realizujące zadania:

Zakład Agroekologii i Ekonomiki;

Zakład Gleboznawstwa i Analiz Środowiskowych;

Zakład Nawożenia i Zarządzania Składnikami Pokarmowymi;

Zakład Uprawy Roślin i Jakości Plonu;

Zakład Biogospodarki i Agrometeorologii;

Zakład Geomatyki;

Dział Komunikacji Nauki.

oraz

we współpracy inne Państwowe Instytuty Badawcze (IERiGŻ-PIB, IZ-PIB, ITP-PIB)

Cel zadania DC 5.0 (w tym 6 podzadań):

**Ewaluacja PROW 2014-2020, PS WPR i wsparcie analityczne z zakresu Wspólnej
Polityki Rolnej,
na potrzeby Departamentów MRiRW, głównie PB, WPR**

Plan Strategiczny (PS) dla WPR na lata 2023-2027, ma być szansą na skuteczne, trwałe wzmocnienie konkurencyjności i rozwój polskiego rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich z uwzględnieniem aspektów przejścia do „zielonej” i „cyfrowej” gospodarki.

Interwencje w PS WPR mają przyczynić się do realizacji 9 celów szczegółowych, m.in. ma także przyczynić się do łagodzenia zmian klimatu i przystosowywania się do nich, oraz wspieranie wydajnego gospodarowania zasobami naturalnymi, takimi jak woda, gleba i powietrze czy ochrony różnorodności biologicznej oraz ochrony siedlisk i krajobrazu (obszary HNV, ONW, rolnictwo „ekologiczne”, „węglowe”).

Ponadto ma wychodzić naprzeciw potrzebom społecznym (ludności UE) dotyczących żywności i zdrowia ludzi, jak też troski o dobrostan zwierząt.

Materiał i metoda

Badania i analizy miały charakter kameralny.

Materiał źródłowy stanowiły, głównie:

- dane GUS, ARiMR, KOBiZE;
- wyniki badań IUNG-PIB;
- publikacje naukowe;
- raporty i ekspertyzy.

**Rzeczywiste wykonanie zakresu merytorycznego (podzadań):
95%**

W całym okresie sprawozdawczym prowadzono prace związane z wypracowaniem (eksperckim) propozycji metodycznych ewaluacji PROW 2014-2020, PS WPR i wsparciem analitycznym z zakresu Wspólnej Polityki Rolnej.

1) Wpływ PS WPR na gospodarkę nawozową i jakość wód

W obszarze tym dokonano wypracowania metodyk oceny wpływu PS WPR 20023-2027 na gospodarkę nawozową i jakość wód. Prace prowadzono w uzgodnieniu (z ITP-PIB) szczegółowego zakresu prac metodycznych. Wykonana została ekspertyza z propozycją metod oceny wpływu PS WPR na gospodarkę nawozową i jakość wód.

Omówione zagadnienia oraz propozycje dokonania oceny, zostały omówione w rozdziałach w głównym raporcie końcowym ITP-PIB i przesłane do MRiRW.

Prace prowadzone były na potrzeby Departamentu WPR MRiRW

Osoby wiodące w IUNG-PIB: mgr Beata Jurga, dr Tamara Jadczyżyn

2) Wpływ PS WPR na emisję gazów cieplarnianych i zanieczyszczenie powietrza

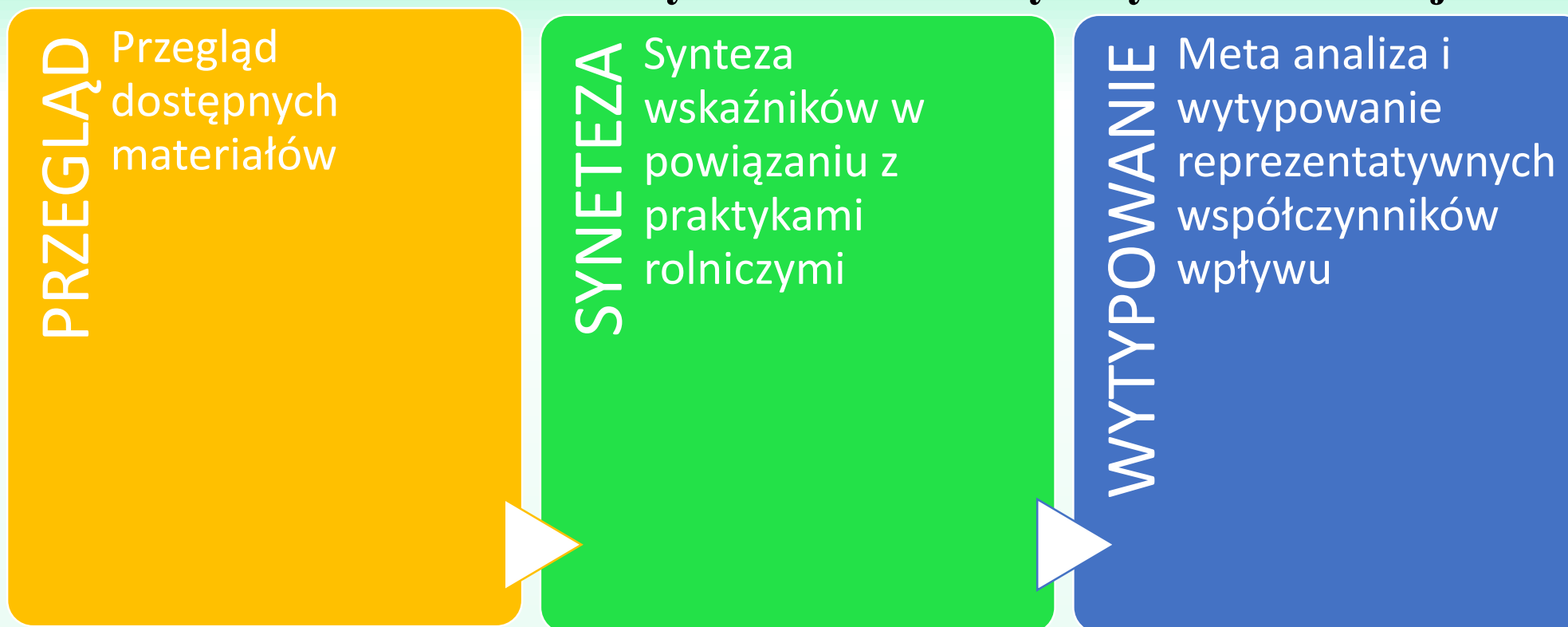
W obszarze tym dokonano wypracowania metodyk oceny wpływu PS WPR 20023-2027 na emisję gazów cieplarnianych i zanieczyszczenie powietrza. Dokonano przeglądu proponowanych metod analizy i potencjalnych źródeł danych.

Raportu z propozycjami metod oceny PS WPR na emisję gazów cieplarnianych i zanieczyszczenie powietrza, został przekazany do ITP-PIB i MRiRW.

Prace prowadzone były na potrzeby Departamentu WPR MRiRW

Osoby wiodące w IUNG-PIB: dr hab. Jerzy Kozyra, mgr Tomasz Żyłowski

Metoda wskaźnikowa obliczenia oceny efektów klimatycznych interwencji PS WPR

Zaproponowane przez KE wskaźniki dotyczą instrumentów:

- Warunkowości (GAEC)
- Ekoschematy (Eco-schemes)
- Działania pro-środowiskowe (ENVCLIM)
- Działania inwestycyjne (INVEST)

$$P = A \times C$$

Gdzie:

- P – oszacowany potencjał redukcyjny praktyki i objętej interwencją
A – obszar objęty praktyką i (lub inna miara wielkości, jak jednostka inwentarzowa czy MW) w interwencji
C – potencjał mitygacyjny praktyki i na przyjętą jednostkę

3) Wpływ PROW 2014-2020 na poprawę gospodarki wodnej

W obszarze tym dokonano wypracowania metodyk oceny wpływu PROW 2014-2020 na poprawę gospodarki wodnej, tj. określenia zakresu i źródeł danych. W tym celu dokonano identyfikacji źródeł danych, mogących potencjalnie stanowić źródło do analiz wpływu PROW na gospodarkę wodną. Przygotowanie metodyki mieści się w celu CS5 - *Wspieranie zrównoważonego rozwoju zasobów naturalnych, takich jak woda, gleba i powietrze, i wydajnego gospodarowania nimi, w tym poprzez ograniczanie uzależnienia od środków chemicznych.*

Kryterium oceny - Skuteczność

Kluczowe elementy podlegające ocenie: Wydajne gospodarowanie zasobami naturalnymi.

(Na podstawie zachowania lub zwiększenia jakości i ilości zasobów naturalnych dzięki zmniejszeniu zanieczyszczeń i eksploatacji).

Raport z propozycjami metod oceny Wpływ PROW 2014-2020 na poprawę gospodarki wodnej, został przekazany do ITP-PIB (Koordynatora zadania), a następnie do MRiRW.

Osoba wiodąca w IUNG-PIB: dr hab. Rafał Wawer

4) Wpływ PROW 2014-2020 na wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii

W obszarze tym dokonano wypracowania metodyk oceny wpływu PROW 2014-2020 na wykorzystywanie odnawialnych źródeł, tj. określenia zakresu i źródeł danych. W trakcie prac doprecyzowano zakres przedmiotowej ekspertyzy i prowadzono uzgodnienia założeń niezbędnych do realizacji zadania.

Zaproponowane wskaźniki analizy (oceny):

1. Łączna zainstalowana moc OZE (MW) dzięki wsparciu z PROW.
2. Ilość biomasy wykorzystanej w biogazowniach finansowanych z PROW.
3. Procentowy udział biomasy wykorzystanej w odniesieniu do jej regionalnego potencjału.
4. Procentowy udział mocy OZE z PROW do wielkości mocy zapisanej w krajowym celu klimatycznym.
5. Efektywność alokacji środków w poszczególnych regionach.

Przedstawiono w formie raportu propozycje metod oceny wpływu PROW 2014–2020 na wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, ze szczególnym uwzględnieniem biogazowni rolniczych.

Prace prowadzone były na potrzeby Departamentu WPR MRiRW

Osoby wiodące w IUNG-PIB: dr Agata Witorożec-Piechnik, dr hab. Jerzy Kozyra

5) Analiza danych z naboru 2023 r. dla wybranych instrumentów wsparcia PS WPR:

I.4. Ekoschematy (I.4.1; I.4.2; I.4.3-4.5), I.8. Rolnośrodowiskowe i rolnictwo ekologiczne (I.8.7; I.8.11), I.10 Inwestycje leśne lub zadrzewieniowe (10_11-10_14) (1)

W br. prowadzono uzgodnienia dotyczące określenia potrzeb pozyskania danych (z ARiMR) na potrzeby prowadzenia analiz danych z naboru wniosków 2023 r. dla następujących instrumentów wsparcia PS WPR 2023-2027 (Ekoschematy – 4.2 Rolnictwo węglowe, 4.3 Prowadzenie IPR, 4.4 Biologiczna ochrona upraw; I.8. Interwencje Rolnośrodowiskowe i rolnictwo ekologiczne oraz I.10 Interwencja Inwestycje leśne lub zadrzewieniowe).

Uzgodniono (z innymi instytutami i MRiRW) procedurę pozyskania danych (wniosek o ich udostępnienie z ARiMR). Następnym będzie raport z przeprowadzonych analiz.

Prace prowadzone są na potrzeby Departamentów PB, WPR MRiRW.

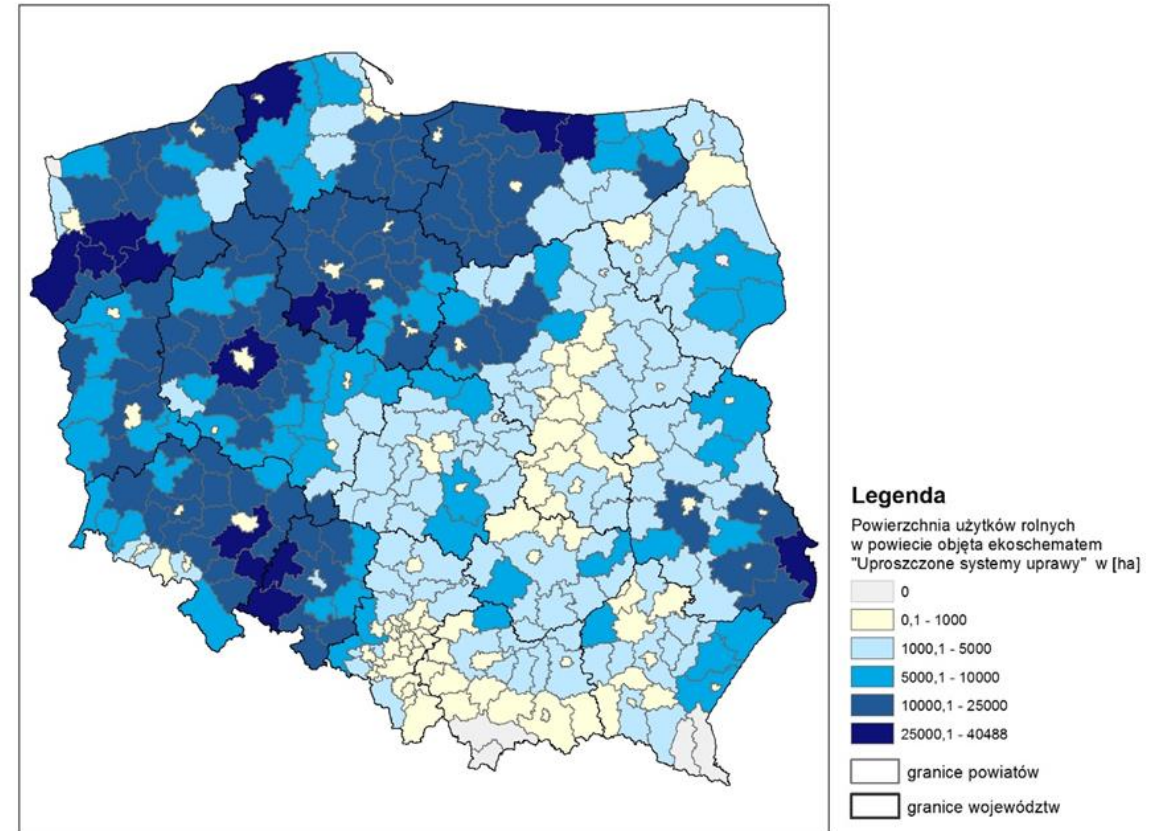
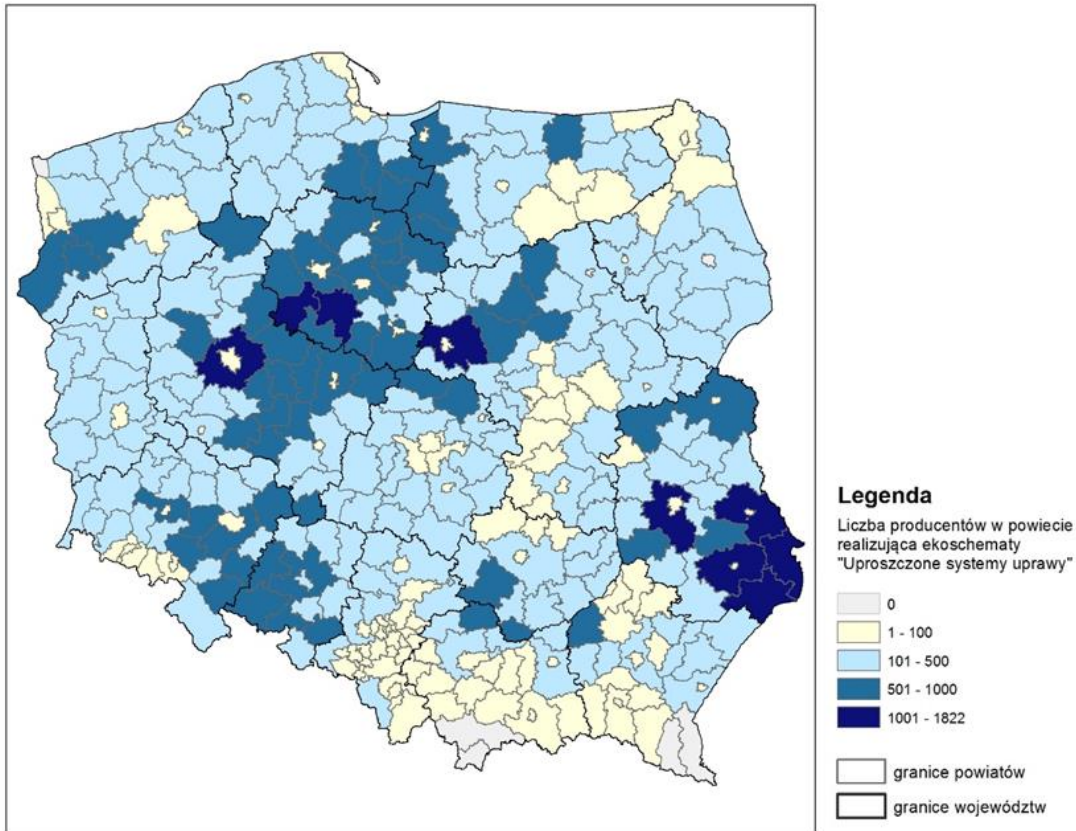
Raport niekompletny zostanie przekazany do DWPR MRiRW, a ostateczne wykonanie ekspertyzy (opisów poszczególnych rozdziałów) będzie ukończony na początku następnego roku (z uwagi na opóźnienia pozyskania i zestawienia danych, a następnie w ich opisie).

Osoby wiodące w IUNG-PIB: dr Agata Witorożec-Piechnik, dr Andrzej Madej

6) Analiza danych z naboru 2023 r dla instrumentów wsparcia PS WPR: Ekoschemat 4.2.7 Uprozczone systemy uprawy (2)

Liczba producentów zgłaszających udział w ekoschemacie 4.2.7:

Powierzchnia objęta ekoschematem 4.2.8:

6) Wsparcie bieżące (ad hoc) w trakcie wdrażania instrumentów PS WPR (1)

Prace dotyczyły bieżącego wsparcia MRiRW we wdrażaniu instrumentów PS WPR.

Na potrzeby DPB MRiRW udzielono opinii:

- w kwestii uzależnienia likwidacji wsiewki śródplonowej od fazy dojrzałości w jakiej się ona znajduje i przedstawiono propozycję zmian zakresu terminu obowiązywania;
- w kwestii zasadności uprawy konopi siewnych w ekoschemacie „Międzyplony ozime lub wsiewki śródplonowe”;
- a także w kwestii zasadności/możliwości wprowadzenia w Polsce jednego terminu (od dnia zbioru plonu głównego do dnia 30 października – bez okresu zimowego) utrzymania okrywy glebowej w PS WPR na lata 2023-2027.

Także na potrzeby DPB udzielono opinii:

- na temat stosowania w systemie rolnictwa ekologicznego uproszczonych systemów uprawy;
- dotyczącej możliwości wykorzystania biomasy z łąk zbieranych w opóźnionym terminie.

Dokonano aktualizacji wykazu gatunków wieloletnich na gruntach ornych związku z wyłączeniem ich ze zmianowania w ramach normy GAEC 7.

Na potrzeby DPB, a także DWPR wypracowane zostało stanowisko IUNG-PIB w sprawie Planu działań dla Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej na 2025 r., zgodnych z dokumentami SZRWRiR i Planem Ewaluacji PS WPR 2023-2027.

6) Wsparcie bieżące w trakcie wdrażania instrumentów PS WPR (2)

Na potrzeby Kancelarii MRiRW dokonano zaopiniowania projektu zmian wytycznych I.10.4 Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu o dokonanie uwag oraz projektu zmian ustawy o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 oraz niektórych innych ustaw.

Prowadzono także prace koncepcyjne nad budową słownika agro bio-technicznego na potrzeby wdrażanych w PS WPR instrumentów wsparcia. Opracowane zostały metryczki z przeglądem obecnie stosowanego nazewnictwa gatunków roślin i upraw w różnych zasobach (mechanizmach) powiązanych z IUNG-PIB. Zestawienie roczne IUNG-PIB zostanie przekazane do IERiGŻ-PIB (koordynatora prac).

Prace prowadzone były na potrzeby Departamentu PB, DHiOR, WPR MRiRW.

Wymierne rezultaty realizacji zadania DC 5.0 w 2024 r.

- przygotowanie i opublikowanie 4 artykułów (naukowych), wygłoszenie 6 referatów na konferencjach lub seminariach (w tym on-line) oraz jako główny miernik, przygotowanie 17 ekspertyz (dla MRiRW, lub jednostek pośrednich), zorganizowanie 1 konferencji;
- posiadane (wzbogacone) bazy danych umożliwiły opracowanie materiałów, ich analizę, a także przygotowywanie ekspertyz, analiz, opinii, itp.;
- współpraca z partnerami zewnętrznymi takimi jak: MRiRW, GUS, ARiMR, IERIGŻ-PIB, ITP-PIB, IZ-PIB, KOBiZE oraz rolnikami – właścicielami gospodarstw.

Ekspertyzy/opinie (17) zrealizowane w zadania DC 5.0 w 2024 r.

- Smagacz J., Jończyk K.: Odpowiedź na pismo z dnia 14.02.2024 ze stanowiskiem IUNG-PIB w sprawie skrócenia terminu utrzymania międzyplonów w ekoschemacie „Międzyplony ozime lub wsiewki śródplonowe” w ramach PS WPR na lata 2023-2027. Odpowiedź na potrzeby DPB MRiRW. Puławy, 19.02.2024, 3 str.
- Jończyk K., Smagacz J., Książak J.: Odpowiedź na pismo nr DPB.bk.541.22.2024 z opinią IUNG-PIB nt. zasadności/możliwości wprowadzenia w Polsce jednego terminu (od dnia zbioru plonu głównego do dnia 30 października – bez okresu zimowego) utrzymania okrywy glebowej w PS WPR na lata 2023-2027. Odpowiedź na potrzeby DPB MRiRW. Puławy, 23.04.2024, 2 str.
- Krasowicz S., Smagacz J., Książak J., Kopiński J.: Opracowanie zarysu metodologicznego koncepcji budowy słownika agro-bio-technicznego na potrzeby wdrażanych w PS WPR instrumentów wsparcia. Opracowanie przygotowano na potrzeby DWPR MRiRW. Puławy, 18.06.2024, 1 str.
- Jończyk K., Smagacz J.: Odpowiedź na pismo nr DPB.bk.543.36.2024 z dnia 06 czerwca 2024 z opinią IUNG-PIB nt. stosowania w systemie rolnictwa ekologicznego uproszczonych systemów uprawy. Odpowiedź na potrzeby DPB MRiRW. Puławy, 17.06.2024, 2 str.
- Smreczak B., Niedźwiecki J., Kopiński J.: Odpowiedź na pismo z dnia 14.06.2024 ze stanowiskiem IUNG-PIB w sprawie Planu działań dla Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej na 2025 r., zgodnych z dokumentami SZRWRiR i Planem Ewaluacji PS WPR 2023-2027. Odpowiedź na potrzeby DPB MRiRW. Puławy, 19 i 27.06.2024, (2+5) 7 str. 3.
- Książak J., Smagacz J.: Odpowiedź na pismo nr DPB.bk. 541.40.2024 z dnia 29 lipca 2024 z opracowanym w Excel wykazem gatunków wieloletnich na gruntach ornym z wyłączeniem ich ze zmianowania w ramach normy GAEC 7. Odpowiedź na potrzeby DPB MRiRW. Puławy, 31.07.2024, 1 str. + arkusz Excel
- Madej A., Kopiński J.: Odpowiedź na pismo z dn. 16.08.2024 r. Znak sprawy: MRiRW WPR.wis.510.36.2024 w sprawie prośby dotyczącej zaopiniowania projektu zmiany wytycznych I.10.4 Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu o dokonanie uwag. Odpowiedź na potrzeby Sekretariatu MRiRW. Puławy, 20.08.2024, 31 str.
- Smagacz J., Książak J.: Opinia dla MRiRW (pismo DPB.bk.543.65.2024 z dnia 16 października 2024 r.) w kwestii uzależnienia likwidacji wsiewki śródplonowej od fazy dojrzałości w jakiej się ona znajduje, a nie od konkretnego terminu - Ekoschemat Międzyplony ozime lub wsiewki śródplonowe w ramach PS WPR na lata 2023-2027. Odpowiedź na potrzeby DPB MRiRW. Puławy, 21.10.2024, 2 str.
- Książak J., Jończyk K., Stuczyński T.: Odpowiedź na pismo nr DBB.bk.543.72.2024 z dnia 21 listopada 2024 z opinią IUNG-PIB nt. w kwestii zasadności uprawy konopi siewnych w ramach ekoschematu międzyplon ozimy i wsiewki śródplonowe w ramach PS WPR na lata 2023-2027. Odpowiedź na potrzeby DPB MRiRW. Puławy, 26.11.2024, 2 str.
- Książak J., Podleśna A.: Odpowiedź na pismo nr ID 4065245.2024 z dnia 25 listopada 2024 z opinią IUNG-PIB nt. w kwestii możliwości wykorzystania biomasy z łąk zbieranych w opóźnionym terminie. Odpowiedź na potrzeby DPB MRiRW. Puławy, 3.12.2024, 2 str.
- Jończyk K., Wyzińska M.: Odpowiedź na pismo nr DPB.ro.0210.1.2024 z dnia 5 grudnia 2024 z opinią IUNG-PIB projektu ustawy o zmianie ustawy o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 oraz niektórych innych ustaw. Odpowiedź na potrzeby Sekretariat MRiRW. Puławy, 12.12.2024, 2 str.
- Jurga B., Jadczyzyn T.: Rozdział w ekspertyzie końcowej pt. Wpływ PS WPR na gospodarkę nawozową i jakość wód. Ekspertyza wykonana na potrzeby DWPR MRiRW. Puławy, 1.12.2024, 15 str. (całość z ITP. 49 str.)
- Witorożec-Piechnik A., Kozyra J.: Ekspertyza. Raport metodologiczny pt. Wpływ PROW 2014–2020 na wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, ze szczególnym uwzględnieniem biogazowni rolniczych. Ekspertyza wykonana na potrzeby DWPR MRiRW. Puławy, 10.12.2024, 3 str.
- Kozyra J., Żyłowski T., Borek R.: Ekspertyza. Raport dotyczący metod badawczych i źródeł danych w zakresie wpływu PS WPR na emisję gazów cieplarnianych i zanieczyszczenie powietrza. Ekspertyza wykonana na potrzeby DWPR MRiRW. Puławy, 17.12.2024, 57 str.
- Jończyk K., Książak J., Radzikowski P., Krasowicz S., Smagacz J., Madej A., Kopiński J.: Zestawienie metryczek z przeglądem obecnie stosowanego nazewnictwa gatunków roślin i upraw w różnych zasobach powiązanych z IUNG-PIB. Ekspertyza wykonana na potrzeby DWPR MRiRW. Puławy, 18.12.2024, 15 str. (3 arkusze Excel) (całość z IERiGŻ-PIB 30 str.)
- Kaca E., Kierasiński B., Banasik K., Karpińska K., Wawer R.: Raport pt. „Metodyka oceny ex-post PROW 2014-2020, w kontekście określenia w jakim stopniu interwencje w ramach PROW 2014-2020 wspierają poprawę gospodarki wodnej”. Ekspertyza wykonana na potrzeby DWPR MRiRW. ITP.-PIB Falenty, IUNG-PIB Puławy, 31.12.2024, (całość z ITP-PIB) 20 str.
- Witorożec-Piechnik A., Madej A., Kopiński J., Smagacz J., Jończyk K., Stalenga J., Radzikowski P., Bojarszczuk J., Ochal P., Borek R., Wójtowicz U., Łysiak M.: Ocena wdrażania wybranych instrumentów wsparcia PS 2023-2027 WPR dotyczących wybranych ekoschematów oraz interwencji”- Analiza danych z naboru w 2023 r. Ekspertyza wykonana na potrzeby DWPR MRiRW. Puławy, 30.12.2024.

Prace w trakcie realizacji

- Dokończenie w br. i na początku 2025 r. prac nad ekspertyzami dotyczącymi ewaluacji wdrażania instrumentów wsparcia PS WPR (wykonanie całościowego raportu).
- Zebranie dokumentacji danych organizacyjnych, produkcyjno-ekonomiczne i środowiskowych z gospodarstw rolnych współpracujących z IUNG-PIB.

**Dziękuję za uwagę,
a wszystkim realizującym zadanie
za zaangażowanie, zrozumienie i wytrwałość
pod względem fizycznym i psychicznym.**

dr hab. Jerzy Kopiński,
e-mail: jkop@iung.pulawy.pl;